

Convocatòria social per l'educació a Catalunya

Manifest final

Una colla d'entitats de la societat civil catalana i d'institucions públiques que ofereixen serveis que fomenten el civisme i la cultura a la societat, preocupades per la situació de l'educació a casa nostra, volem posar a la consideració de la societat catalana la següent declaració, que emmarca els compromisos sectorials amb l'educació que estem disposats a assumir en els nostres àmbits respectius.

1. L'educació té una importància primordial en tota societat, i és decisiva en el procés de desenvolupament de la persona. Això la converteix en un factor clau per a l'esdevenidor de qualsevol país, i més encara d'un país com Catalunya. Estem parlant de l'element central per a la millora humana, econòmica i de la cohesió social de qualsevol país. Però actualment a Catalunya la situació del procés educatiu, tot i partir d'una bona base, no és satisfactòria, i cal millorar-la. No tenim la qualitat formativa que els nostres reptes de futur ens demanen. L'arribada significativa de persones d'altres entorns culturals suposa un repte afegit a aquesta situació. I l'educació de les persones amb necessitats educatives especials continua interpel·lant-nos. Cal ser-ne ben conscients i cal superar al més aviat possible aquesta situació, dedicant-hi els esforços necessaris per part de tothom. La situació de l'educació a casa nostra i el seu millorament ens ha portat a preparar un document annex a aquest manifest que apunta alguns elements que ajuden a fer-se càrrec de la naturalesa i les dificultats de la situació actual.
2. Aquestes dificultats del procés educatiu ens impliquen a tots. Les famílies troben molts inconvenients a l'hora d'assumir l'educació dels seus fills. Les escoles no aconsegueixen superar els molts obstacles que troben per a dur a terme la seva tasca. Les administracions públiques no han aconseguit desplegar totes les polítiques i recursos que requereix el nostre sistema educatiu i proporcionar el marc de referència estable que aquest sistema necessita. I l'entorn social, els diferents estaments no directament implicats en la tasca educativa, constatem en nosaltres mateixos un doble dèficit: ni hem sabut donar al procés educatiu la valoració col·lectiva que es mereix, situant-lo al cor de la nostra dinàmica social i veient-lo com la peça clau per al nostre futur com a país, ni sabem assumir les nostres responsabilitats en el procés educatiu, un procés en el qual tots podem tenir un paper rellevant. L'educació no és només la tasca de les famílies i les administracions públiques; és una tasca compartida per tothom, a la qual cada àmbit social té alguna cosa a aportar, alguna responsabilitat a assumir.

3. Les institucions que canalitzen actuacions d'àmbits socials no directament lligats a l'ensenyament volem subratllar la corresponsabilitat de tots a l'hora de mirar de superar la situació, i la nostra disposició a assumir les responsabilitats que ens pertoquen. No pretenem reivindicar res, sinó fer un pas endavant plantejant-nos què ens podem exigir a nosaltres mateixos per contribuir a millorar la situació de l'educació a casa nostra. No volem entrar en una crítica a famílies, escoles o administracions públiques que no ens pertoca; el que volem és definir allò que cada un dels nostres àmbits pot fer i hauria de fer, i ens volem comprometre a fer-ho.
4. Tots plegats ens volem comprometre a difondre la consciència del paper decisiu de l'educació. I volem valorar al màxim el paper social dels mestres i educadors de tota mena, reconeixent el seu mèrit i autoritat, i atorgar-los el respecte i el prestigi específics que mereixen. També volem subratllar alguns valors que juguen un paper imprescindible en el procés educatiu, com ara la qualitat, l'exigència, l'equitat, el rigor i l'esforç.
5. Alhora, cada àmbit social vol concretar públicament les aportacions que creu que pot fer per a contribuir a la millora de l'educació a Catalunya. Educar no es fa només en el reducte de l'escola o en el marc de la família, sinó en el conjunt de la societat. Educar no es només la tasca d'uns "professionals", és una tasca de tots i totes; si cal tota la tribu per a educar un infant, hem d'assumir el nostre paper.
6. Volem expressar la nostra voluntat d'intensificar les accions que són fruit de la nostra responsabilitat social envers l'educació, donant-li prioritat en els nostres òrgans de govern i comproment-nos a fomentar programes concrets d'activitats en aquest sentit.

Barcelona, 4 de desembre de 2008

Compromisos de diferents àmbits socials amb l'educació

A continuació, diversos àmbits socials exposen els seus compromisos, oberts a les noves aportacions que s'hi vulguin afegir des d'altres àmbits i entitats.

Àmbit dels mitjans de comunicació

Família, escola i mitjans de comunicació són tres àmbits de creació i difusió de valors; per tant, juguen un paper fonamental en el procés educatiu. La diferència és que, mentre que pares i mestres saben que els toca educar, els professionals dels mitjans de comunicació han d'arribar al convenciment que aquesta és, també, una responsabilitat que els afecta i que els obliga a implicar-s'hi. En democràcia, l'educació és un projecte col·lectiu que necessita la contribució de tots i, d'una forma molt destacada, dels mitjans de comunicació audiovisuals, que tant d'impacte tenen en la nostra vida quotidiana.

Vulguin educar o no, vulguin transmetre valors o no, els mitjans de comunicació i els professionals que hi treballen ho fan. En especial, els mitjans audiovisuals són una font molt important de models a seguir, de models de referència, i configuren l'imaginari compartit dels ciutadans. I això és un fet tant per als mitjans audiovisuals públics com per als privats, i afecta tota mena de formats, de tipus de programes; tant es transmeten valors en els informatius, com en les pel·lícules i els documentals, com en els programes d'humor o d'entreteniment. Segons les últimes dades, els catalans mirem més de tres hores i mitja al dia la televisió. A aquesta dada cal afegir les hores de consum de ràdio, l'ús d'Internet i, especialment en el cas del públic jove, el consum de videojocs. A més, de les hores de televisió, ràdio, Internet i videojocs, embolcallant-ho tot, cal parar especial atenció a la publicitat, que és, probablement, un mitjà molt influent en la difusió de valors i models.

Hem de fer un pas endavant que suposi una implicació nova dels mitjans audiovisuals en el compromís amb l'educació. Si seguim com fins ara, pares i educadors, per una banda, reclamant dels mitjans un paper difícilment assolible i els professionals dels mitjans, per una altra, fent el sord a aquestes exigències com si la cosa no anés amb ells, no avançarem gaire. Cal trencar la dinàmica defensiva que s'ha instal·lat en els mitjans, fent plantejaments realistes que no suposin un procés de culpabilització dels professionals que pot resultar injust. Hem de considerar la comunicació no només com un bé econòmic, sinó també com un bé social. Cal arribar a un compromís per l'educació que sigui conseqüència lògica de la feina i del paper que cadascú juga en la nostra societat.

Així doncs, considerem que seria desitjable per part dels mitjans i dels professionals que hi treballen l'assumpció dels següents compromisos:

1. L'educació és un valor inqüestionable. Invertir en educació és invertir a millorar el futur de la societat catalana. Ens comprometem, doncs, a ajudar a prestigiar socialment el procés educatiu i els professionals que hi treballen.
2. L'educació no és un problema dels altres (pares, educadors). Tots hi tenim un paper a jugar. Prendre consciència i fer prendre consciència del valor de l'educació és un objectiu fàcilment assolible per part dels mitjans de comunicació, i és també el nostre compromís.
3. Aquest compromís s'ha de poder mantenir de manera compatible amb els objectius empresarials i econòmics de les diferents empreses, tant públiques com privades. No vol dir necessàriament que els mitjans hagin de canviar la seva línia editorial per introduir continguts de caràcter educatiu; això, tot i que seria desitjable, és difícilment exigible. Però sí que vol dir que, en especial els mitjans audiovisuals, han de ser conscients que eduquen i formen en valors i en models encara que no s'hagin plantejat fer-ho, i que això comporta determinades responsabilitats i exigències.
4. En la línia de la responsabilitat social exigible a tota empresa moderna amb evident implicació de servei públic, creiem que les empreses audiovisuals haurien d'assumir un

compromís especial que, si més no, compensés tot allò que incideix negativament en l'educació, i que podria ser consubstancial al negoci de l'espectacle audiovisual.

5. L'audiovisual i el seu entorn (pantalles, videojocs, animació, etc.) representen també avui una oportunitat per a l'educació en el nostre país. No només ens cal evitar determinats continguts que es poden considerar nocius, sinó que cal considerar l'entorn audiovisual com un nou entorn estratègic en la societat de la informació i en la formació de les noves generacions. Per tant, endinsar-se en el seu llenguatge i interpretar-lo críticament es converteixen en prioritats.
6. Ens comprometem a emprendre iniciatives concretes per a portar a terme aquests compromisos i a explicar-les, contribuint així també a impulsar el compromís de l'entorn social en l'educació.
7. Res de tot l'anterior no pretén —ni pot— substituir la responsabilitat dels pares i mares en el procés educatiu que es duu a terme en l'àmbit familiar, especialment en el que pertoca a la relació d'infants i joves amb els mitjans de comunicació, i especialment els audiovisuals.

Entitats signants: Avui; Consell de l'Audiovisual de Catalunya; Col·legi de Periodistes de Catalunya; Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals; El Periódico de Catalunya; El Punt; La Vanguardia.

Àmbit de les organitzacions empresarials

Europa, i en particular Espanya, es troben immerses en un nou entorn econòmic en el qual les bases de la competitivitat de les empreses descansen essencialment en la “qualitat” dels seus equips humans.

D'altra banda, Catalunya té el repte de retrobar un protagonisme econòmic i empresarial basat en un model de desenvolupament en què la internacionalització, la innovació i la productivitat en siguin els eixos principals.

Els coneixements de les persones i les seves actituds són clau perquè les empreses puguin engegar aquest model de desenvolupament.

En aquest sentit, l'educació juga un paper molt important per fer que els joves siguin capaços d'integrar-se en el món laboral amb professionalitat i actituds adients.

La professionalitat s'ha de fonamentar en els coneixements que adquireixen els joves al llarg de tota la seva etapa formativa, coneixements que han d'adaptar-se a les necessitats de les organitzacions.

No menys importants són les actituds que els joves han d'adquirir a les escoles, universitats i altres institucions educatives: en aquest sentit, són especialment rellevants la cultura de l'esforç, la capacitat de comprometre's amb projectes, l'esperit emprenedor, el treball en equip, en contraposició a l'individualisme, la capacitat de decidir i assolir riscos i la responsabilitat amb la societat.

Però aquesta tasca educativa és una feina en la qual estan involucrats tots els actors de la societat, que s'han de comprometre a establir compromisos que afavoreixin i estimulin la formació i l'atracció de talent.

Així doncs, les institucions empresarials catalanes més representatives expressen la seva voluntat de:

1. Crear llocs de treball de futur, que representin reptes per a les persones que els ocupin.
2. Afavorir polítiques de recursos humans que incentivin l'esperit emprenedor i les actituds de col·laboració dels seus empleats,
 - afavorint els grups de treball multidisciplinaris on els empleats aprenguin els uns dels altres.
 - premiant l'esforç i acceptant l'error com un procés d'aprenentatge.
3. Afavorir horaris que permetin la conciliació vida laboral – vida familiar, per tal que els pares i mares puguin exercir millor la funció educativa amb els seus fills.
4. Crear espais de col·laboració amb els centres de formació superior, identificant-ne els excel·lents i finançant unitats capaces de crear coneixement directament aplicable a l'empresa.
5. Buscar formes creatives i proactives per apropar el món de l'empresa a les escoles, a tots els nivells, de l'educació primària a la universitat, passant per la formació professional (visites a empreses, jocs, publicacions, històries d'empresaris...).
6. Difondre la figura de l'empresari a través de conferències en els centres educatius d'empresaris que representin els valors abans esmentats.
7. Afavorir que els directius participin com a professors convidats d'institucions educatives.
8. Cercar un diàleg permanent amb responsables educatius per tal de donar a conèixer les seves necessitats i establir plans d'acció.

Entitats signants: Cambra de Comerç de Barcelona; CECOT; Cercle d'Economia; FemCat; Foment del Treball Nacional; PIMEC.

Àmbit de les grans infraestructures culturals

Alguns dels principals museus, biblioteques, teatres i auditoris de Catalunya declarem:

1. Que les manifestacions culturals i artístiques que nosaltres preservem, transmetem i potenciem han d'estar a l'abast i al servei de tots els ciutadans, i especialment dels més joves, i haurien d'estar més integrats en el procés educatiu.
2. Que volem establir la vertebració i coordinació, de manera sòlida i continuada, entre les diverses infraestructures culturals del país. Això podria portar, per exemple, a potenciar el paper de la xarxa de biblioteques, la més capilar de les nostres infraestructures, tant territorialment com sociològicament, i a encreuar la informació de determinades activitats culturals, de museus, de teatres públics de Catalunya, etc.
3. Que volem potenciar i coordinar els nostres programes didàctics. Programes que no entenem adreçats a aconseguir simplement un increment del nombre dels nostres visitants o espectadors, sinó com una conseqüència activa de la nostra sincera implicació en el procés educatiu.
4. Que volem reforçar i optimitzar la nostra relació amb el món de l'educació, donant-hi continuïtat i compartint objectius i enfocaments. La visita als nostres espais i la participació en els nostres programes no ha de ser, només, un entreteniment, una diversió o un simple trencament de rutines sinó, també, una experiència cultural d'alta intensitat i emotivitat capaç d'impactar en els processos formatius dels que hi participen.
5. Que aquesta dimensió d'impacte educador i d'experiència cultural intensa de l'oferta cultural que presentem s'hauria de donar també en totes les nostres activitats destinades al públic general, des de la convicció de la irrenunciable extensió del procés educatiu a la totalitat de l'itinerari vital de les persones.
6. Que el llenguatge amb què difonem els nostres continguts ha de ser cada vegada més clar i assequible. De vegades, el llenguatge emprat en el moment de la difusió, de la presentació, de l'explicació d'allò que fem queda aïllat en un món d'especialistes al qual la gent difícilment té accés; cal anar-hi amb compte i tenir present que la capacitat de transmissió no es contraposa amb el rigor i la qualitat. En aquest sentit, volem mantenir l'esforç per difondre a tot nivell les nostres activitats culturals, mirant d'utilitzar la xarxa d'associacionisme existent a Catalunya com un dels canals importants per apropar tothom a la cultura. Considerem essencial fer un esforç d'imaginació i d'iniciativa per crear nous espais i noves fórmules d'apropament de la memòria històrica, de l'art i de la cultura a la gent, anant més enllà dels mecanismes tradicionals per fer-ho, tot mantenint alhora tot el nivell de qualitat desitjable.
7. Que volem preservar el delicat equilibri entre la transmissió dels "clàssics", de les grans aportacions de generacions anteriors, i la difusió de les produccions contemporànies, les quals han de ser objecte de la necessària exigència per evitar la confusió i la desorientació en l'oferta cultural. Les produccions culturals no són automàticament de qualitat ni pel fet de ser antigues ni pel fet de ser actuals. Caldrà saber explicar bé i amb claredat la importància cultural tant de les unes com de les altres, la qual cosa demana una clara implicació personal dels promotors, des de la convicció i la claredat comunicativa.
8. Que en els nostres programes i en les nostres activitats continuarem subratllant la importància del procés educatiu en la vida de les persones i en la dinàmica col·lectiva. Expressem el nostre compromís d'ajudar i de col·laborar en tot el que sigui possible, des de les nostres institucions i en conseqüència amb les nostres responsabilitats socials, a pares i mestres. I expressem, també, el nostre compromís de continuar tractant els ensenyants amb l'especial deferència i reconeixement que es mereixen, en una societat democràtica i avançada com volem que sigui la nostra, pel seu paper en la formació de les noves generacions.

Entitats signants: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya; Gran Teatre del Liceu; l'Auditori; Museu Nacional d'Art de Catalunya; Palau de la Música Catalana; Teatre Lliure; Temporada Alta - Festival de Tardor de Catalunya i El Canal - Centre d'Arts Escèniques de Salt / Girona.

Àmbit de l'educació en el lleure i l'esport

Entendrem per educació un procés d'acompanyament i influència que dura tota la vida, facilitant el desenvolupament continuat de les diferents dimensions i capacitats de la persona com a individu i com a membre d'una societat.

Avui tota la comunitat educativa comparteix que l'educació no comença ni s'acaba a l'escola. Sovint, les experiències vitals més significatives dels nois i noies, des del punt de vista de la configuració de la personalitat, i molts altres aprenentatges es produeixen fora escola. Així mateix, l'evolució de la societat ha reduït el temps de convivència familiar i ha facilitat l'emergència d'altres models que incideixen en els menors: mitjans de comunicació, publicitat...

És en aquest context que la família i els àmbits de l'educació no formal amb intencionalitat educativa, com els esports i d'altres, apareixen com a espais privilegiats per a educar els més joves i prenen una rellevància significativa per a conformar la identitat de la persona, facilitar l'adquisició de noves habilitats i possibilitar la interiorització de valors i actituds.

Així mateix, cal que la tasca educativa incorpori l'esport com a eina i vehicle dels valors que li són inherents. La constància, l'esforç, la dedicació que tants esportistes entren en la seva tasca diària, són els mateixos valors que s'inculquen en l'educació. L'esport, sense cap mena de dubte, col·labora a una millor educació. I l'esport pren tot el seu sentit quan es practica amb educació.

L'educació en el lleure i les pràctiques educatives de l'esport es caracteritzen perquè:

- a) Ajuden l'infant a viure. El fan créixer com a persona. El centre d'esplai, l'agrupament escolta o pràctiques educatives en el lleure i en el marc escolar potencien l'ésser de forma plena i àmplia. Afavoreixen experiències excepcionals com el contacte amb la natura o la vivència de colònies, convivències o campaments. Poden desvetllar també una dimensió transcendent de la vida.
- b) Intervenent educativament des d'una gran proximitat, habitualment també generacional, menys formal que des d'altres institucions educatives però amb una mateixa finalitat: la d'afavorir el creixement personal. Des d'aquesta perspectiva és especialment important el paper dels educadors i monitors que exerceixen la seva funció des del voluntariat.
- c) Desenvolupen responsabilitats cíviques. Vetllen pels drets de l'infant. Potencien la socialització, animen a desenvolupar la vida comunitària i afavoreixen la integració social i cultural. Són un factor de cohesió social i propicien d'una manera especial la integració de nois i noies fills de persones immigrades i llurs famílies. Alhora generen actituds positives i permeables en els nois i noies fills de famílies autòctones.
- d) En el nou context de canvis socials i de models familiars, l'educació no formal és també una proposta que contribueix a la conciliació laboral, familiar i personal dels adults. Des d'aquest punt de vista, més enllà de la funció educativa, a compleix una funció social remarcable (espai del migdia a l'escola, activitats extraescolars i esportives, casals d'estiu i colònies en els períodes de vacances...).
- e) Plantegen un model alternatiu, creatiu, socialment més solidari i fecund, una altra manera de gaudir del temps lliure; model que és especialment útil en les etapes de l'adolescència i la joventut. També propicien el coneixement i l'estima de la llengua, la cultura i el paisatge humà i mediambiental del país i, per tant, reforcen la pròpia autoestima i identitat.

- f) Les activitats educatives en el lleure, de la mateixa manera que la pràctica esportiva, afavoreixen valors i actituds molt necessaris en la vida, avui escassament valorats en la cultura dominant, com són el treball en equip, la superació personal, la disciplina, el compromís, la solidaritat, la responsabilitat, tenir centres d'interès vital positius... En aquests àmbits els nois i noies s'ho passen bé, es relacionen, aprenen a estimar-se, es diverteixen i això ho fan de forma saludable i en un espai no marcat especialment pel consumisme.

Aquestes característiques de la intervenció educativa en el lleure i de la pràctica de l'esport són la gran aportació que les entitats que les promouen poden fer a les generacions joves i al conjunt de la societat. Alhora són el nostre compromís per afavorir i potenciar l'educació al nostre país.

La intervenció educativa en el lleure i la pràctica esportiva són presents a Catalunya amb una incidència social superior a la mitjana europea. Constitueixen un patrimoni pedagògic que ve de lluny i que té una trajectòria contrastada. Possiblement la consciència social d'una ciutadania que s'ha sabut sense estat propi durant molts anys l'ha portat a promoure iniciatives socials en favor de la promoció de la persona. Destaquen els milers de joves que dediquen uns anys de la seva vida fent de monitors i monitores concretant un compromís cívic.

La consolidació d'aquestes realitats, avui amb el suport necessari per part de les administracions públiques, facilitarà la seva major incidència en favor de la infància i la joventut. Per això calen polítiques públiques més decidides per a reforçar de forma estructural i financera les iniciatives socials existents que sovint treballen en precarietat de mitjans.

Cal recordar que la possibilitat educativa en el temps educatiu no reglat resulta avui discriminatòria per a aquells nois i noies amb famílies amb menys recursos. No es garanteix l'equitat en la mesura que el cost de les activitats és sufragat bàsicament per les famílies. Hi ha, doncs, amplis segments de la societat que en queden al marge. Convé en aquest sentit activar mesures per a fer possible que ni raons econòmiques, ni culturals o de qualsevol altra mena impedeixin l'accés al lleure educatiu.

Considerem també de vital importància la presència de l'esport en qualsevol cicle formatiu, com a complement necessari. Però és realment necessari que qui es dedica quasi de forma exclusiva a l'esport compagini aquesta activitat amb una formació adequada, i per això cal impulsar accions i signar convenis entre les federacions esportives i els centres educatius que van especialment enfocats a la situació especial (temps, calendaris, dedicació...) dels i les esportistes.

És important legitimar la incidència de l'educació en el lleure i de les pràctiques educatives de l'esport en les persones i en la societat, millorant-ne la valoració social. Consolidar-ho significarà millorar la qualitat en la formació de les noves generacions des d'una perspectiva àmplia, i facilitarà també una millor convivència entre les persones de diferents procedències i realitats culturals i socials.

Entitats signants: Fundació Catalana de l'Esplai; Fundació Pere Tarrés; Unió de Federacions Esportives de Catalunya.

Àmbit dels col·legis professionals

Els col·legis professionals, formats per les persones que exerceixen professions que requereixen per al seu desenvolupament un títol universitari i que la societat, a través del seu Parlament, ha considerat que fan una funció d'especial rellevància per a ella, som coneixedors de la importància de l'educació.

El creixement econòmic i el progrés del coneixement, al qual les nostres professions contribueixen, no són possibles si l'educació falla.

La particular vinculació que tenim amb el món universitari ens fa especialment coneixedors de les febleses i forteses derivades del sistema educatiu que culmina amb la titulació superior. Mantenir les forteses i superar les febleses ha de ser un objectiu compartit de tota la societat, objectiu del qual nosaltres ens sentim corresponsables.

Les funcions socials que els professionals que s'integren en les nostres organitzacions desenvolupen no són possibles sense assolir, prèviament, uns coneixements i unes competències fruit d'un procés d'aprenentatge dilatat en el temps, que exigeix esforç i continuïtat. Garantir la continuïtat de les funcions requereix garantir la del procés, la qual cosa demana tornar al saber i el coneixement el crèdit que mereixen.

És per això que els col·legis professionals sotasignats volem:

1. Subratllar la importància, per al desenvolupament rigorós i amb èxit de les nostres professions, dels coneixements bàsics que s'hauran d'haver adquirit com a pas previ per entrar a la universitat, complementats amb un bon coneixement de la llengua anglesa. A la universitat i a les escoles superiors s'hauran d'adquirir els coneixements fonamentals, les competències necessàries i el sentit del rigor i la responsabilitat per exercir adequadament la professió. En aquest sentit, oferim la nostra col·laboració per traslladar als alumnes de tots els nivells educatius la importància de l'aprenentatge d'aquests coneixements i competències.
2. Remarcar que el desenvolupament professional responsable requereix un esforç considerable. Estar al dia de les innovacions exigeix atendre la formació continuada. Les tasques professionals demanen atenció, perseverança, preparació. La cultura de l'esforç és, en conseqüència, una condició imprescindible per assegurar un desenvolupament responsable de les nostres professions, entès com a coherent amb la importància social que se'ls atribueix. També en això oferim la nostra col·laboració per proposar models de comportament professional i cívic esforçats i compromesos socialment que, confiem, siguin engrescadors per als joves.
3. Manifestar la nostra defensa d'un desenvolupament professional exercit amb gran competència, entès com un compromís ètic i cívic que contribueix a la construcció d'una societat millor.
4. Recordar que la dedicació necessària per respondre als reptes que les professions titulades comporten exigeix vocació; però que indubtablement un grau adequat de recompensa social incentiva i reforça aquestes vocacions. Com a organitzacions, potenciarem el nostre treball per incrementar el reconeixement social d'aquestes professions en les seves diverses manifestacions, reconeixement lligat als assoliments del seu desenvolupament i l'esforç invertit per fer-lo possible.
5. Assenyalar que l'oferta de col·laboració que anunciem va adreçada a tots els sectors socials que es comprometin en aquest objectiu de fer pujar el nivell de la nostra educació i, lògicament, en especial a aquells que esmercen el seu treball quotidià en les diverses fases del sistema educatiu. En aquest sentit, ens comprometem a emprendre iniciatives concretes per fer efectius aquests compromisos i difondre'ls.

Entitats signants: Col·legi d'Advocats de Barcelona; Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes tècnics de Barcelona; Col·legi de Censors Jurats de Comptes de Catalunya; Col·legi d'Economistes de Catalunya; Col·legi de Metges de Barcelona; Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya.

Àmbit dels municipis

1. Els municipis i el fet educatiu

La preocupació constatable a la societat catalana sobre la situació actual i les tendències de l'educació al nostre país s'estén, com no podria ser d'una altra forma, als municipis, i pren la forma d'una reflexió oberta al voltant del nostre propi rol social com a agents educadors, i les possibilitats d'ampliar-lo i enfortir-lo per afrontar els nous reptes.

A la societat del coneixement, l'educació és un element fort de la construcció del futur del municipi. El desenvolupament socioeconòmic, la fortalesa de l'economia productiva i, en definitiva, la cohesió social i el benestar, tenen en la formació de les persones una de les seves estratègies principals.

Aquesta formació té dues vessants. La primera, que identifiquem més fàcilment quan parlem d'educació, és la que fa prioritàriament l'escola o el sistema educatiu reglat: la formació per l'exercici de les competències professionals. La segona és la formació per al desenvolupament individual i col·lectiu de la societat. És l'educació que es vincula al civisme i a la ciutadania i que s'adquireix de manera distribuïda tant al sistema educatiu formal com, i potser sobre tot, per vies no formals i informals. Si la ciutat és la gent, la formació de les persones està en la base la construcció de la ciutat.

Els municipis estem cridats a ser nodes importants de la xarxa d'actors que configuren el sistema educatiu català. Al llarg dels últims anys, el nostre rol social ha adquirit una dimensió conceptual consistent al voltant de la noció de "ciutats educadores". Catalunya i els seus municipis hem tingut un pes important en el moviment que ha estès internacionalment aquesta visió holística del paper educador de la ciutat.

Des d'aquesta perspectiva, els municipis desenvolupem, en el camp educatiu, iniciatives i activitats de diferent signe, que abasten els camps de l'educació formal, l'educació no formal i l'educació informal. Aquestes categories inclouen, respectivament: a) aquells serveis pròpiament educatius pels seus continguts, socialment acreditats i reconeguts com a part del sistema educatiu reglat, el qual els hi estableix requisits i atorga determinats efectes; b) els serveis i activitats de caràcter educatiu que no gaudeixen d'aquesta acreditació i reconeixement formal; i c) els serveis i activitats municipals de propòsit no necessàriament educatiu, però que tenen efectes més o menys directes en l'educació dels infants, els joves i els ciutadans.

En tots aquests camps, el paper dels Ajuntaments ha de ser objecte de reflexió i debat, orientats a potenciar l'impacte de les accions municipals en el camp educatiu.

No es aquí ni ara l'àmbit per tractar les responsabilitats competencials del municipis amb referència a l'educació formal. Ens centrarem, doncs, en les activitats de reforç de les actituds de civisme i de convivència que ens corresponen.

2. Els municipis i l'educació formal

En els últims anys ha crescut en la comunitat educativa la percepció que els municipis han de desenvolupar un paper més important en el model de governança del Servei d'Educació de Catalunya, tot assumint un rol de coresponsabilització en determinats aspectes de la gestió. L'abast d'aquesta coresponsabilitat local planteja alguns interrogants, derivats de la heterogeneïtat de la planta municipal catalana. Caldria analitzar en cada cas, amb enfocaments allunyats de l'uniformisme, quin seria l'àmbit i la modalitat més aconsellable

de desenvolupament del rol dels governs locals atenent a les diferents capacitats institucionals i les característiques de cada entorn territorial.

3. Els municipis i l'educació no formal

En aquest camp, l'activitat desenvolupada pels municipis catalans és ja alta en la major part dels casos, i es tradueix en una oferta d'activitats docents complementàries als ensenyaments reglats, la qual abasta camps diferents: artesanía, música i altres disciplines artístiques, activitats de temps lliure i d'esbarjo i ofertes d'activitats juvenils que contenen una dimensió educativa important, cases de colònies, esplais, programació de cursos sobre matèries força diverses en biblioteques, centres cívics i altres espais públics, etc. S'han d'incloure també en aquest apartat els programes de formació ocupacional i formació de l'emprenedoria que es duen a terme des de molts municipis.

Les iniciatives municipals en aquest camp tindran, en el futur, una importància creixent, tant pel que fa a la seva vessant d'integració social i comunitària com en la dimensió específicament educativa. Això ens obligarà a garantir en cada cas la màxima accessibilitat possible i a eliminar les barreres socials, culturals, lingüístiques i d'altres tipus que potencien l'exclusió de determinats grups o segments.

D'altra banda, caldrà reforçar la dimensió complementària d'aquestes activitats pel que fa al sistema educatiu formal, tot enfrontant preferentment aquells dèficits, tant cognitius com actitudinals o d'entorn familiar o sociocultural, que tenen un impacte més significatiu pel que fa al fracàs escolar o l'abandonament prematur de l'escolarització. Per a això, serà imprescindible una més gran implicació dels municipis en la gestió coresponsable del Servei d'Educació de Catalunya.

4. Els municipis i l'educació informal

Un ampli ventall de polítiques i serveis municipals tenen un impacte més o menys directe i constatable en l'educació d'infants, joves i ciutadans en general: des de l'actuació de les policies locals fins a les polítiques de reciclatge de residus o de conservació de l'arbrat, passant per les ordenances de trànsit, la regulació dels sorolls o la neteja dels carrers. De fet, l'espai públic i el seu tractament ofereixen un gran potencial educatiu, que es troba en bona part en mans dels municipis.

En aquest camp, els municipis tenim una gran feina a fer, a partir del reconeixement de la transcendència educativa de totes aquestes matèries, d'acord amb la filosofia de "ciutats educadores". Ens comprometem a examinar en clau educativa totes aquestes polítiques i serveis, i orientar-los cap a l'aprenentatge d'alguns valors fonamentals, els quals responen a dèficits constatables en l'entorn social.

En aquest sentit, el civisme pot ser considerat, més que com un valor en sentit estricte, com un repertori de valors bàsics (respecte vers les persones, acceptació de la diversitat, urbanitat, prevenció de riscos, cura del medi, defensa d'allò que és de tots), relacionats amb la capacitat per viure en comunitat. L'aprenentatge del civisme per part dels ciutadans, especialment en la seva edat infantil i juvenil, ha d'interioritzar-se com una responsabilitat destacada dels governs locals, i assumit com un objectiu transversal que afecta un conjunt ampli de les nostres polítiques i activitats. Altres valors, com la solidaritat o la cohesió social, formen part del ventall d'aprenentatges que els municipis estem en condicions de fomentar mitjançant diversos instruments al nostre abast.

5. Els municipis i el suport a l'activitat educativa

Algunes activitats dels municipis, sense tenir un propòsit educatiu en si mateixes, poden representar un ajut significatiu a la tasca educativa portada per altres actors. Des del punt de vista territorial i donada la gran varietat de característiques pròpies de cada municipi, la

determinació de les polítiques de suport a l'activitat educativa no respon a un model únic, sinó que està configurada per les necessitats de cada territori.

D'una banda, caldria considerar aquí les activitats de suport als centres, abans esmentades, i també les de desenvolupament i suport a la societat civil per a la creació d'activitats (AMPA's, extraescolars...), la creació de xarxes de cooperació docent en el territori (intercanvi professional i d'experiències), la promoció de la innovació i les bones pràctiques (amb models de centre educatiu territorial a potenciar), la inclusió de les tecnologies de la comunicació a la zona com a vehicle de progrés social (a partir de l'entorn educatiu) i aquelles que serveixen per potenciar el reconeixement de la tasca dels professionals de l'educació i la implicació de tota la societat.

D'altra banda, fem referència a un ventall considerable d'activitats amb relació menys directa i palesa amb el fet educatiu, com ara l'atenció social primària, el suport a famílies monoparentals o amb necessitats especials, els programes d'acolliment a immigrants, les actuacions preventives contra la violència de gènere, els centres de formació sexològica i planificació familiar, els programes dirigits a infants i joves en situació de vulnerabilitat i, en general, tots aquells serveis que enforteixen la qualitat de l'entorn en el qual es desenvolupen les activitats pròpiament educatives de les famílies i les escoles. En aquest terreny, els municipis desenvolupem, en la nostra societat, un paper insubstituïble, la importància del qual anirà creixent al llarg dels propers anys.

Entitats signants: Ajuntament de Barcelona; Associació Catalana de Municipis i Comarques; Federació de Municipis de Catalunya.

Àmbit dels sindicats

Des que el 1864 l'Associació Internacional del Treball va defensar l'eslògan "vuit hores per al treball, vuit hores per al descans i vuit hores per al nostre propi desenvolupament", els sindicats hem lluitat per garantir el dret dels treballadors a una formació permanent, no solament en l'àmbit laboral i tècnic sinó també en el del desenvolupament de valors basats en la solidaritat, la no-discriminació i la igualtat, uns valors cada vegada més en dubte en la societat contemporània. Els sindicats continuem treballant en el desenvolupament dels treballadors, defensant el dret a una major i millor capacició.

Vivim en el segle del coneixement i la informació. És per això que avui es fa més imperativa que mai la necessitat dels treballadors de tenir accés i dret al coneixement, la cultura i l'educació al llarg de tota la vida.

Cal mobilitzar les persones i les consciències enfront dels nous desafiaments del treball i interioritzar que l'educació esdevé un instrument immillorable per fer front als requeriments d'un mercat laboral cada vegada més exigent i més complex.

Però la nostra tasca no pot ni ha d'esgotar-se en la lluita pels drets dels treballadors, entre els quals l'educació juga un paper fonamental.

Els sindicats assumim també, i sempre ho hem fet, que l'educació és un dret de ciutadania social al qual han de tenir accés totes els persones que conviuen en una determinada societat.

L'educació no és per nosaltres un dret social més. És un dret que actua com la porta d'altres drets, com ara l'ocupació de qualitat, la integració social, la qualificació professional, la igualtat, la llibertat.

Des del món sindical volem reivindicar el paper fonamental que juga l'educació a favor de l'avenç i el progrés col·lectiu i la cohesió social. De les decisions que avui es prenguin en relació amb l'educació depèn el futur dels joves i, en concret, les condicions en les quals accediran al món del treball i desenvoluparan el seu itinerari professional i ciutadà. En aquest sentit, hem de lluitar perquè els joves valorin l'esforç i l'educació com a portes segures per a la seva inserció laboral amb garanties de qualitat i de continuïtat. Hem de procurar, en el nostre àmbit d'influència, que les famílies treballadores es convencin de la importància de l'educació i dels aprenentatges en el creixement i el progrés dels seus fills i filles i es persuadeixin de la necessitat de la seva participació activa en el procés educatiu, la qual cosa ha de ser afavorida pel fet de disposar de condicions que facilitin la conciliació de la vida personal i la vida laboral.

Per això ens preocupa la percepció que darrerament s'ha pogut instaurar en el si de la societat catalana al voltant dels dèficits del sistema educatiu i els seus resultats. Cal recuperar la confiança en el sistema i en el model educatiu i situar l'existència de bones condicions per al desenvolupament de l'educació en el centre de les prioritats de país. No és bo que s'instauri en capes importants de la societat catalana la sensació que no és necessari realitzar, per part de tothom, el major esforç possible en l'educació i la formació al llarg de la vida.

Parlar del model educatiu d'una societat és parlar del model social pel qual la societat aposta. Per a les organitzacions sindicals aquest model pressuposa que:

- L'educació i la formació per tothom en igualtat de drets i condicions és clau per construir una major cohesió social i per adquirir els valors democràtics.
- L'educació és bàsica per garantir la inclusió de les persones immigrades i de les persones amb necessitats educatives específiques.
- L'educació és decisiva per garantir l'accés a les tecnologies de la informació i la comunicació i als aspectes clau de la societat del coneixement de tota la població.

- La figura i el treball dels professionals de l'educació han de ser revalorats; se'ls ha de dotar dels recursos, els serveis i els instruments adequats als reptes que tenen plantejats, com també proporcionar-los una formació continuada d'alta qualitat.
- L'educació al llarg de la vida és necessària per assegurar la qualificació de les persones i l'adaptació als nous requeriments laborals.
- La millora dels recursos econòmics destinats a l'educació és imprescindible per equiparar-nos a la mitjana europea.
- L'accés a l'educació ha de ser equitatiu, sense cap discriminació, i s'ha de garantir l'assumpció equilibrada de l'alumnat amb necessitats educatives específiques i amb risc d'exclusió social per part de tots els centres sostinguts amb fons públics.
- L'escolarització i la formació de la població han de tenir com a objectius principals l'èxit escolar i el manteniment dels alumnes dins d'un sistema flexible i adaptat a les seves necessitats.

Per fer possible tot això les organitzacions sindicals defensem:

- Un servei públic educatiu, gratuït, universal, laic, inclusiu i de qualitat, que contribueixi a la cohesió social i compensi les desigualtats socials, econòmiques i culturals.
- Els mateixos drets i deures per a tots els centres sostinguts amb fons públics, que, entre altres qüestions, han de garantir la gratuïtat dels ensenyaments considerats bàsics (incloent-hi el segon cicle d'educació infantil), així com dels serveis i les activitats complementaris per a les persones més desfavorides.
- Que la planificació i la programació educativa per part dels poders públics han de dissenyar un mapa escolar flexible que garanteixi la igualtat d'oportunitats en l'accés a l'ensenyament i la distribució equitativa de l'alumnat amb necessitats educatives específiques i d'incorporació tardana al sistema educatiu; i s'han de crear les estructures organitzatives que ho permetin.

Entitats signants: CCOO de Catalunya; UGT de Catalunya.

Aportació dels pensadors

PER QUÈ ÉS IMPORTANT L'EDUCACIÓ

El mateix fet de preguntar-se per què és important l'educació assenyala que hem perdut el sentit de l'educació. L'educació sempre ha estat vinculada a la formació integral de la persona, al desenvolupament de la seva consciència moral i del seu judici crític, ja que ningú neix sabent discernir entre el bé i el mal o entre la justícia i la injustícia. A través de l'educació aprenem a valorar la realitat i el món en què vivim.

Sabem que l'educació és un valor inqüestionable, ho repetim tot sovint, però no sabem dir per què ho és. Les societats secularitzades i aquelles en les quals conviuen una pluralitat de punts de vista estan desorientades sobre quina és la millor manera d'educar i se senten incapaces d'inculcar uns valors bàsics per a la convivència i la justícia. L'economia de consum, en canvi, transmet missatges molts clars: convida al pragmatisme, a buscar rendibilitats clares i a satisfer immediatament qualsevol desig. Tot plegat resta valor a una tasca educativa que només té resultats a llarg termini i que es proposa inculcar la capacitat de discerniment i d'autodomini.

La democràcia necessita ciutadans i aquests no es formen si no hi ha voluntat de fer-ho mitjançant un sistema educatiu fort i la complicitat de tota la societat. Sense una cultura i una moral que ensenyin a discriminar entre el bé i el mal, el just i l'injust, el ver i el fals, és fàcil que les institucions es deteriorin, les lleis no es compleixin i la democràcia perdi credibilitat.

La necessitat i la urgència de recuperar el valor d'educar, en el doble sentit d'encoratjar els educadors i de reconèixer la importància de l'educació com a inversió cultural i social, ens porta a posar èmfasi en els punts següents:

1. L'educació, reconeguda com un dret universal i un bé bàsic que els estats han de garantir, és imprescindible per avançar en la cohesió social i procurar una correcció de les desigualtats que produeixen discriminació, marginació i injustícies. Aquest és el sentit fonamental d'un sistema públic d'educació. És una contradicció que l'educació sigui un factor d'increment de les desigualtats.
2. L'educació universal (assegurada pel sistema públic i universal d'educació i materialitzada a través de l'educació pública, concertada i privada) és el mitjà més eficaç per transmetre i ensenyar els valors implícits en els drets humans, recollits per la Constitució i que són la base de la convivència entre les persones. Una democràcia sense educació queda oberta a la manifestació de comportaments corruptes i antidemocràtics.
3. En la societat del coneixement, un dels valors més vulnerables és precisament l'adquisició i la generació d'aquest coneixement. L'accés a una informació abundant, però superficial, excessiva i poc ordenada, no és garantia per al desenvolupament del coneixement. Correspon a l'educació transmetre criteris per distingir el que val del que no val.
4. La llibertat o l'autonomia de l'individu és un dels drets consagrats i efectivament reconeguts en les democràcies liberals. Més llibertat implica més responsabilitat: ser ciutadà significa tenir uns drets però també exercir uns deures envers la societat. L'educació ensenya quins són els drets i deures del ciutadà.
5. L'alt grau de fracàs escolar que tenim a Catalunya, especialment en l'educació secundària, ens obliga a fer un esforç de reflexió i debat sobre els defectes del nostre sistema educatiu i les possibles maneres de corregir-los. Ha de ser un debat que compti amb la participació directa dels agents educadors i que eviti la interferència d'interessos partidistes i corporativistes. Però també ha de ser un debat en què s'impliqui tota la societat.

6. Reconèixer la importància de l'educació vol dir, d'una banda, reforçar la inversió econòmica i social, però també recuperar el prestigi dels mestres i de la carrera docent, així com la confiança de la societat i de les institucions en el sistema educatiu.
7. La importància de l'educació ha de ser efectivament reconeguda per les famílies, que són els actors més responsables de l'educació. Per tal que les famílies puguin afrontar les obligacions educatives cal ajudar-les i prendre's seriosament la necessitat de conciliar els horaris i les tasques de la vida laboral i la familiar amb polítiques públiques eficients i flexibles.
8. Veure el cost educatiu tan sols com una despesa és menysprear l'educació i restar-li importància. Cal veure'l com una inversió amb vista al creixement econòmic, a la formació de professionals i a la construcció de ciutadania.
9. Educar és ajudar els menors que s'orientin en la vida i es facin a si mateixos. Si l'educació falla o és inexistent, aquesta funció orientadora la realitzaran altres agents, com ara el mercat, la publicitat, la indústria del lleure, i els seus models i els seus interessos.
10. La importància fonamental de l'educació ens obliga a entendre-la com una responsabilitat compartida. Tot i que la família i l'escola són els agents educadors bàsics, és tota la societat la que ha de donar suport a l'empresa d'educar i fer-se'n còmplice.

Signants: Victòria Camps, Josep Maria Castellet, Àngel Castiñeira, Joan Majó, Fundació Jaume Bofill.